

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Змістовий модуль 1. Методологічні основи фінансового планування.....	6
Тема 1. Основи та методологічні засади фінансового прогнозування та планування	6
Тема 2. Довгострокове фінансове планування і фінансова стратегія підприємства.....	33
Тема 3. Основи бізнес-планування.....	53
Змістовий модуль 2. Діагностика і планування фінансових ресурсів підприємства.....	78
Тема 4. Фінансова діагностика як передумова фінансового планування.....	78
Тема 5. Планування доходів, витрат і прибутку підприємства	107
Тема 6. Баланс грошових ресурсів.....	132
Тема 7. Баланс капітальних вкладень.....	151
Змістовий модуль 3. Бюджети підприємства	173
Тема 8. Оперативне фінансове планування	173
Тема 9. Прогнозний баланс активів і пасивів підприємства.....	194
Тема 10 Бюджетне планування	212
Змістовий модуль 4. Контроль і аналіз виконання фінансового плану... ..	242
Тема 11. Контроль і аналіз виконання фінансового плану	242
Термінологічний словник	277
Рекомендована і використана література	280
Додаток А	282

ВСТУП

У навчальному посібнику комплексно і послідовно розглядається основне коло питань фінансового планування, який покликаний озброїти майбутніх фахівців сучасними методами управління різними аспектами фінансової діяльності підприємств. Сформульовано сутність, мету і функції фінансового планування, визначено його методичний інструментарій. Висвітлено принципи і методи фінансової діагностики, планування і контролю на підприємстві. Обґрунтовано підходи до планування грошових потоків, активів і структури капіталу підприємства, подано методи планування капітальних вкладень, питання бюджетного планування, аналізу й контролю виконання фінансових планів.

Глиbokі економічні зміни, що відбуваються у державі, зумовлені поверненням України до ринкових процесів світового розвитку. Здійснюється докорінна перебудова попереднього механізму управління економікою, його заміна ринковими методами господарювання. Поступово створюються реальні умови для ефективного господарювання підприємств.

Наша країна працює в ринкових умовах, де повинна бути реальна економічна свобода для людей. Щоб досягти цього, необхідно мати адекватну систему управління, зокрема, фінансами підприємств, яка здатна забезпечити динамічність, ефективність діяльності, адаптивність виробництва до змін умов функціонування ринку.

Навчальний посібник «Фінансове планування» розкриває необхідність, суть, функції та роль фінансового планування в управлінні фінансами підприємств, його розвиток та удосконалення, містить питання для самоконтролю, тести, завдання, рекомендовану літературу для опрацювання, що сприятиме ґрунтовнішому засвоєнню теоретичних знань і формуванню економічного мислення студентів в галузі фінансового планування.

Метою навчального посібника є оволодіння студентами теоретичними та практичними навичками фінансового планування підприємств різних форм власності в сучасних умовах господарювання.

Завданням дисципліни є вивчення сутності та методологічних основ фінансового планування підприємства, оволодіння методикою планування потреби у фінансових ресурсах та джерелах їх забезпечення, засвоєння інструментів збалансованого управління грошовими потоками, прибутком, інвестиціями, активами; опанування технології розроблення операційних та фінансових бюджетів підприємства на плановий період.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні

Знати:

- основні завдання, які вирішуються в процесі планування системи фінансового управління підприємством;
- технологію аналізу і планування грошових потоків підприємства;
- теоретичні засади та методологію стратегічного, поточного, оперативного фінансового планування та прогнозування;
- методи ув'язування потреби і можливих джерел капіталу;

- методи аналізу й контролю виконання фінансових планів.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні

Вміти:

- оцінювати якість управління підприємством на основі аналізу його фінансових результатів, грошових потоків і фінансового стану в цілому;

- систематизувати та планувати доходи і витрати підприємства;

- проводити операційний аналіз та планувати прибуток;

- планувати основні елементи оборотних активів;

- оцінювати ефективність реалізації інвестиційних проектів та планувати капітальні вкладення;

- розробляти бюджет підприємства, в тому числі малого і державного;

- складати оперативні фінансові плани.

Змістовий модуль 1. Методологічні основи фінансового планування

ТЕМА 1. ОСНОВИ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ

План

- 1.1. Прогнозування як основа фінансового планування підприємств.
- 1.2. Суть, мета та завдання фінансового планування.
- 1.3. Принципи і методи фінансового прогнозування та планування.
- 1.4. Види фінансових планів.

Мета вивчення теми: з'ясувати сутнісну характеристику фінансового прогнозування і планування, засвоїти мету і завдання фінансового прогнозування і планування, зрозуміти принципи і методи фінансового планування, вивчити їх види.

Ключові поняття: підприємство, прогноз, план, фінансовий план, фінансове планування. Методи фінансового планування: нормативний метод; розрахунково-аналітичний метод; метод оптимізації планових завдань; балансовий метод; економіко-математичне моделювання; метод експертних оцінок. Перспективний фінансовий план, поточний фінансовий план, оперативний фінансовий план.

1.1. Прогнозування як основа фінансового планування підприємств

Наукові знання методів фінансового прогнозування й планування знаходять своє застосування в управлінні фінансами. Осягнення методології розрахунків, що дозволяють найбільш точно обґрунтувати майбутнє стосовно до досліджуваного явища, дає якраз прогнозування й планування як область наукових знань.

Фінансове прогнозування в компанії тісно пов'язане із здійсненням планової діяльності, фінансовим плануванням.

Наука і практика свідчать, що фінансове прогнозування є:

- ефективним інструментом, що дозволяє приймати науково обґрунтовані управлінські рішення;
- необхідним складовим елементом системи стратегічного управління на підприємстві;
- ключовим процесом при розробці та реалізації фінансової стратегії;
- однією з основних умов ефективного фінансового планування.

Прогнозування становить фундаментальну основу діяльності всіх господарюючих суб'єктів. Прогнозування і планування є системою методичних прийомів, виконання яких у певній послідовності дозволяє забезпечити ефективність реалізації прийнятих рішень.

Наукова сутність процесу прогнозування полягає в наступному:

1. Засноване на теоретико-пізнавальному аспекті.
2. Має прикладне значення в менеджменті.

3. Виконує передбачувальну функцію, яка реалізується:
- в дискриптивній формі;
 - має певне призначення;
 - дозволяє описувати можливості і умови їх реалізації;
 - дозволяє прийняти оптимальне рішення з безлічі перспектив.
4. Виконує передвказівну функцію, що реалізується:
- в прескриптивній (наказовій) формі;
 - на основі інформації (як історичної, так і прогностичної);
 - має певне призначення;
 - забезпечує цілеспрямовану діяльність.

Отже, **прогнозування** можна визначити як наукове передбачення майбутнього стану економічної системи з урахуванням досвіду минулого і сучасного.

При прогнозуванні встановлюється така послідовність етапів (рис. 1.1.).

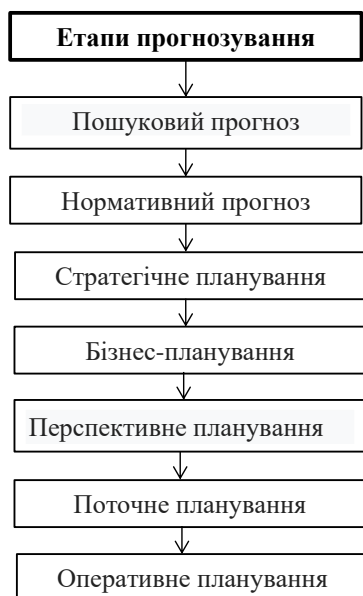

Рис. 1.1. Етапи прогнозування

Така послідовність етапів прогнозування дозволяє розкривати нестабільність і невизначеність зовнішніх умов і контролювати стан підприємства. Пропуск одного з елементів цієї системи може призвести до зниження точності планування і підвищення ризику при прийнятті рішення.

Особливе значення для підприємства має стратегічний фінансовий прогноз, він розробляється виходячи з цілей ведення бізнесу з урахуванням макроекономічних процесів в економіці, фінансової політики держави, в тому

числі податкової, митної політики; стану і розвитку фінансових ринків, інвестиційних, інфляційних процесів і т. п.

Стратегічні прогнози деталізуються до категорії поточних фінансових прогнозів, які розробляються з урахуванням прогнозних тенденцій і в кінцевому підсумку приймають форму балансу доходів і витрат суб'єкта господарювання.

Стосовно до корпоративного сектору головною метою довгострокового прогнозування є визначення допустимих з позиції фінансової стійкості темпів розширення підприємства, метою ж короткострокового прогнозування виступає забезпечення перманентної платоспроможності підприємства. Прогнозування дозволяє визначити тенденції розвитку діяльності підприємства в майбутньому і оцінити чинники, що впливають на цей процес.

Фінансовий прогноз, так само як і власне процес його розробки, слід розглядати як систему узагальнення, творчого аналізу і взаємної ув'язки фінансових показників усіх сторін діяльності і розвитку підприємства. Слід мати на увазі, що в процесі фінансового прогнозування повинні враховуватися багато неформалізованих факторів, які підвищують життєздатність фінансового забезпечення функціонування підприємства. Фінансове прогнозування являє собою розрахунок майбутнього рівня фінансової змінної: величини грошових коштів, величини фондів і джерел їх формування.

У широкому сенсі фінансове прогнозування – це процес складання і реалізації прогнозів, пов'язаних із здійсненням фінансових операцій.

Основні поняття прогнозування представлено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Основні поняття прогнозування

Поняття	Зміст поняття
Варіант прогнозу	Один з прогнозів, що складає групу можливих
Об'єкт прогнозу	Процес, явища і події, у яких знаходиться сутність і діяльність суб'єкта прогнозування
Суб'єкт прогнозування	Держава, компанія, організація, підприємство, установа чи окрема особа, що розробляють прогноз
Метод прогнозування	Спосіб дослідження об'єкта прогнозування
Споживач прогнозу	Держава, компанія, організація, підприємство, установа чи окрема особа, що використовують результати прогнозу
Прогнозний фон	Сукупність зовнішніх і внутрішніх по відношенню до об'єкта прогнозування умов (чинників) – кон'юнктура

Планова робота на підприємстві пов'язана з необхідністю прогнозування. Фінансове прогнозування – це основа для фінансового планування на підприємстві. Прогнози та плани мають в своїй природі багато спільного, хоча

план розглядається як більш складна категорія. Виділяють такі ключові особливості прогнозу і плану (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Зміст відмінних ознак систем прогнозування та планування

Найменування відмітної ознаки	Характеристика відмітної ознаки	
	система прогнозування	система планування
Вихідні дані	Менш достовірні	Більш достовірні
Міра повноти використуваних вихідних даних	Менш повна	Більш повна, часто достовірна
Вживані математичні методи	Прогностичні, які дають укрупнений результат	Строгіші і точніші
Масштаб використання графічних методів	Достатньо великий	Достатньо обмежений
Об'єкти розгляду	Більш укрупнені	Достатньо диференційовані
Нормативне забезпечення	Відсутнє або низьке	Частково є або високе
Характер використання	Ймовірнісний	Нормативний

Загальна характеристика прогнозування передбачає знання особливостей цього процесу, а саме:

1) прогноз є наслідком дійсності як єдиного цілого, а майбутнє, відбите в прогнозі, – це результат складного комплексу причин і умов. У прогнозі віддзеркалюються реальні умови і протиріччя, що обумовлюють зміну прогнозованого явища. Прогноз – це підсумок висновків, емпіричних даних і обґрунтованих припущень; представляє аргументований висновок про напрямки розвитку в майбутньому;

2) ймовірність виникнення майбутнього як наслідку реальних подій має елемент випадковості. Випадковість розглядається як внутрішня закономірність явищ. Тому прогноз повинен мати оцінку ступеня ймовірності настання події;

3) прогноз, що базується на потенціалі майбутнього, зазнає впливу різних ознак дійсності або моделює ці ознаки. При відсутності вивчених закономірностей розвитку для прогнозу використовується гіпотеза про закономірності;

4) для складання прогнозу необхідні наукові дослідження кількісного і якісного характеру, включаючи кількісну оцінку на майбутнє;

5) прогноз є орієнтиром для планування; обумовлює дослідницьку основу для підготовки плану;

6) прогноз носить варіантний характер і є багатоваріантним;

7) часові і просторові горизонти прогнозу залежать від сутності явища, що розглядається; він зручний як безперервний процес;

8) при розробці прогнозу не ставляться конкретні завдання і виключається деталізація;